

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

**D. Lavrentii Heisteri Profess. Pvbl. Helmstadiensis
Academ. Caesar. Regiae Lodin. Ac Berolin. Collegae
Compendivm Anatomicvm Totam Rem Anatomicam
Brevissime Complectens**

Cvm Figvris Aeneis

Heister, Lorenz

Norimbergae, MDCCXXXII.

VD18 90513142

De Angiologia.

urn:nbn:de:gbv:45:1-9909

288. TACTVS ORGANVM constituunt *papillæ cutaneæ*: quæ sunt extremitates nervorum cutis villosæ, in superficie eius ubique, maxime tamen in *volis manuum*, *plantis pedum*, ac potissimum in *apicibus digitorum*, ubi sensus tactus est accuratissimus, *elevatæ*, & *cuticula tectæ*: sicuti iam supra, ubi de cute egimus, indicatum est. Harum ab obiectis commotione, sensus tactus in nobis excitatur, & qualitates tactiles, asperum, læve, humidum, siccum, calidum, frigidum, durum & molle &c. nobis manifestantur.

289 Cum hoc sensu quam maxime convenit *sensus gustus*; in quo, *papillæ nervæ in lingua*, a corporibus sapidis affectæ, varias *saporum* differentias excitant. Ita, eodem fere modo, *nervi, in membrana narium pituitaria*, ut *papillæ*, dispersi *odores* varios percipiunt: &c. sic, ut sensus tactus communissimus sit, & reliqui sensus eius quasi diversæ tantum species.

DE ANGIOLOGIA.

290. ANGIOLOGIA, proprie vocari solet doctrina de vasis sanguiferis, *arteriis* scilicet & *venis*.

291. ARTERIA est canalis pulsans, elasticus, ramosus, sanguinem a corde ad omnes corporis partes deferens: ubi notanda, Numerus: *duæ* in toto corpore, *pulmonalis* & *aorta* sive *arteria magna*: ex quibus omnes reliquæ, tanquam rami.

Figura, *conoides*: ab ampliori diametro in angustiore pergens. Circa extrema tamen ramuli tandem sunt *canales cylindrici*, & mutantur modo in *plexus reticulares*, modo in *penicillos*, *spirulas*, *glomos* &c. & tandem in *vasa ferosa*, *venas*, *vasa lymphatica*, aut *ductus excretorios* definunt.

Structura *membranacea*: ex membranis quinque composita, 1. *vasculosa*, 2. *cellulosa*, 3. *tendinea*, 4. *musculosa*, (ex fibris annularibus quam plurimis constans) 5. *nervæ*. conf. Not. (63*)

292. ARTERIA PULMONALIS, e dextro cordis ventriculo oriunda primo in ramum dextrum & sinistram, deinde infinitis ramis per solum pulmonem distribuitur.

293. AOR-

293. AORTA, unico trunco e sinistro cordis ventriculo egressa, *supra valvulas suas seminulares*, mox ad cor, eiusque auriculas reflectit duas arterias, *coronariae cordis* dictas: dein vero truncus, ad similitudinem arcus inflexus, emittit

RAMOS ASCENDENTES, tres in homine, (64*) unde proveniunt

{ Carotides duæ, *dextra & sinistra*: quarum quælibet circa laryngem, mire sæpius hinc inde flectitur (65*), & dividitur in

{ Carotidem externam: quæ ramos dat laryngi, pharyngi, musculis ossis hyoidis, maxillis, linguæ, labris, ori, naso, oculis, auribus, temporibus, omnibusque partibus externis capitis.

{ Carotidem internam: quæ cranium intrando, multis flexibus & anastomosibus cerebrum eiusque membranas, oculos, nares, & aures internas adit.

{ Subclaviæ duæ: ex quibus utrinque prodit arteria

{ Vertebralis, quæ ad cerebrum, intra foramina, apophysibus transversis vertebrarum insculpta, (66*) ascendentes, miris prius factis ambagibus cranium subeunt, iunguntur carotidibus, constituunt *cervicalem* dictam a), reflectunt *spinalem* b) & cum illis toti cerebro prospiciunt.

{ Musculares colli, variæ, incerti numeri, per musculos colli.

{ Scapularis externa, per partes scapulæ externas.

{ Intercostales superiores, per costas duas, tresve superiores. c)

{ Mediastina, per mediastinum, thymum & pericardium.

{ Diaphragmatica superior, inter mediastinum ad diaphragma descendit, & dictis modo partibus sæpe ramulos largitur: præsertim si peculiaris mediastina, ut sæpe fit, deest.

{ Mammaria: sub sternum ad abdomen usque descendens, mammis, musculis variis thoracis & abdominis, imo & subinde mediastino & diaphragmati prospicit.

{ Axillaris: ex qua progerminat

{ Scapularis interna, per partes ossi scapulæ subiectas.

{ Thoracica, s. mammaria externa, per externas thoracis partes.

{ Brachialis, ad flexuram cubiti plerumque uno trunco descendit, ramulos solum impertiens brachio. Deinde in *radiaam* ac *cubitaam* dividitur, hæque per manum ac digitos distribuuntur. Quandoque etiam brachialis in suprema brachii parte, quandoque in media iam in ramos dividitur: variusque naturæ lusus, respectu huius divisionis, in diversis hic observatur. N. (66**)

TRUNCVM

a) Ridley Anat. cereber, fig. 1, g. b) ibidem i. c) Walther. de Vas. vertebral.

TRUNCUS VERO DESCENDENS aortæ nomine per thoracem & abdomen, usque ad os sacrum, descendit, amplior ut plurimum in feminis, quam viris; & ex eo oriuntur

Bronchialis Ruyschii, quæ tamen sæpius ex intercostalibus. a) *Intercostales inferiores* ad omnes costas, duabus vel tribus superioribus haud raro exceptis, medullam in spina, musculosque dorsi & abdominis.

Oesophagæ ad œsophagum, a paucis olim notatæ. (67*)

Diaphragmaticæ inferiores: quæ quandoque ex cœliaca.

Cœliaca, mox sub diaphragmate prodit: b) cuius ramus dexter, emitit gastricas & epiploicas dextras, pancreaticam, duodenam, hepaticas, & cysticas gemellas:

sinister, edit gastricas & epiploicas sinistras, gastro-epiploicas, magnam splenicam, & hæc pancreati, quandoque colorem dat. c)

Mesenterica superior, per mesenterium & intestina tenuia.

Renales five emulgentes, utrinq; modo simplex, modo duplex.

Atrabiliarie, ad capsulas atrabiliaras abeunt. } sæpe etiam ex *Adiposæ*, ad membranam renum adiposam. } renalibus.

Spermaticæ, in viris, ad testes; in feminis, præcipue ad uterum.

Mesenterica inferior, ad intestina crassa: cuius ramus ad intestinum rectum abiens, hæmorrhoidalis interna audit.

Lumbares, variæ, ad musculos lumborum, abdominis & vicina.

Sacra, si adest, per medium ossis sacri descendit ad pelvim: quandoque vero una ex quavis iliaca prodit.

Iliacæ, duæ: quarum quælibet rursus in duos dividitur ramos,

internum, vulgo *bypogastricum*: qui prospicit vesicæ, intestino recto, (ubi hæmorrhoidalis externa audit) partibus genitalibus, natibus, partibusque vicinis;

externus: emitit *umbilicalem* d), *epigastricam*, per musculum rectum abdominis, usque ad mammariam excurrentem; *pudendam*, ad cutem pudendorum; & denique *Cruralem*, venæ incumbentem e), quæ dividitur

in *externam*, minorem, per anteriorem femoris partem; & *internam* maiorem, unde *popliteæ*, *surales* ac *tibiales*, & quæ per extremum pedem quam plurimæ, sine nominibus, dividuntur.

294 VE

a) Ruysch. dilucid. Valvul. lymphat. p. 61. & Epist. VI. b) Waltherus novam huius arteriæ descriptionem dedit 1729. c) ibid. d) cuius vero ortus variat. e) quod chirurgis observandum. Morgagn. Adv. II. 87. ab intersit atriæ, hinc etiam arteriæ majoribus gaudeat.

294. VENA, est vas, sanguinem a partibus ad cor revehens.

Venarum tres sunt primariæ: *pulmonalis, cava, & vena portæ.*

295. VENA PULMONALIS, a sinistra cordis auricula prodit: ubi primo sinum format, deinde mox in quatuor, postea in innumeros ramos, per pulmones distributos, dividitur. *a)*

296. VENA CAVA ampliori sinu a dextra auricula provenit, ibique *venam coronariam cordis* emittit: dein dividitur in TRUNCUM SUPERIOREM, latere dextro situm: ex quo

*Vena azygos b), & ex hac, intercostales atque œsophagæ
Vena bronchialis quæ & quandoque ex ipsa azygos pro-
venit, quandoque ex intercostali; sæpe vero deficit.
Mediastina, comes arteriæ mediastinæ.*

Diaphragmatica superior, comes suæ arteriæ.

Subclaviæ: (quarum sinistra longior dextra) ex quibus utrinque

Iugularis externa, pro externis capitis partibus: a quibus varia nomina recipit, ut frontalis, temporalis, occipitalis, angularis &c.

*Iugularis interna, laryngi, pharyngi, musculis ossis hyoidis, linguæ (quæ sub apice *Ranina* vocantur) partibusque vicinis ramos dat. Truncus vero terminatur in diverticulum sive saccum iugularem, & sanguinem e duræ matris sinibus & cerebro reducit.*

Vertebralis, in apophysibus transversis vertebrarum colli ascendit ad cranium, (68) & adit sinum lateralem, si foramen post processum condyloid. apertum.*

Intercostales superiores, per duas, tresve costas supremas.

Mammariæ, arteriæ mammariæ socia.

Musculares, superiores & inferiores.

Scapulares, externæ & internæ, ac thoracicæ externæ.

Axillaris: cuius ramus exterior, Cephalica dictus, in exteriori brachii latere, versus pollicem, extenditur; interior, Basilica nuncupatus, in brachio dextro Hepatica; in sinistro Splenica vocatur. Mediana, fit ex præcedentium concursu in flexura cubiti. Salvatella vero ea dicitur vena, quæ per dorsum manus versus digitum auricularem excurrit.

TRUNC. INF.

a) Figura vid. ap. Drak Tab. XIII. b) de hac doctissime egit, Lancisius, vid. Morgagn. Adv. V, 73 & sq.

TRUNCUM INFERIOREM, cum *valvula Eustachii*: (69.*) qui in thorace brevissimus, vix transversum digitum longus, prope hepar singulares inflexiones patitur, a recentioribus neglectus, a *Vesalio* vero & adhuc melius ab *Eustachio* Tab. XXV, ut *Morgagnus* docet, a) delineatus; ex quo venæ

Diaphragmaticæ, sive *phrenicæ inferiores*.

Hepaticæ, magni & multi rami, per hepar distributi.

Renales, ex quarum sinistra, *spermatica sinistra*.

Atrabiliaria & *adiposa*, quoque sæpe ex renalibus.

Spermatica deinde *dextra* & *lumbares* variæ.

Sacra, quæ quandoque duplex reperitur.

Iliacæ, ex quibus utrinque

Hypogastrica: a qua rami abeunt ad intestinum rectum & anum, *Hæmorrhoidales externæ* dictæ; alii ad vesicam, partes genitales, nates, musculosque vicinos.

Epigastrica, *Pudenda*, & *Musculares*: arteriarum eiusdem nominis sociæ.

Cruralis, per pedem excurrent: cuius *ramus internus* iuxta malleolum internum, *Saphena*; *externus*, circa genu, *Poplitea*; in suris, *Suralis*; & circa pollices pedis, *Cephalica*, chirurgis nostris dici solet.

297. Ve-

a) Epist. anatom. I. pag. 15.

297. VENA PORTAE, arbori similis est a): cuius

Radices (seu rami inferiores) dividuntur in
dextrum, a quo omnes venæ *Mesaraicae inte-*
stinorum, Hemorrhoidalis interna, & Epiploi-
cæ dextra.

sinistrum, quæ *Vena Splenica* dicitur, a qua
Gastricæ variæ, *Coronariam* ventriculi con-
stituentes.

Vasa brevia, Epiploica, & Gastro-epiploica.
Pancreatica, & quandoque Hemorrhoidalis
interna.

Truncus, hepar adiens, dat *Cysticas, Gastricam*
dextram, Duodenam, & hæc sæpe Pancrea-
ticam.

Rami: ubi truncus explicari incipit, in hepate
Sinum portæ constituit, deinde innumeris ra-
mis per solum hepar distribuitur.

Usus: qui idem esse videtur, ac venæ azygos:
ut nimirum pondus sanguinis in vena cava
ascendentis sic imminuatur, & reditus eius
sive ascensus ad cor facilitetur.

298. *Structura*: constant venæ maximæ ex tunicis
membranacea, vasculosa & musculosa, sed lon-
ge tenuioribus, quam arteriæ. *Valvulae se-*
milunares in ramis quibusdam venæ cavæ,
nullæ in vena portæ aut pulmonali, existunt,
circulo sanguinis succurrentes.

L

299 NER.

(a Optime delineata a Cheselden. Anatom. Tab. XVI.

299. Nervi, sunt partes teretes, albicantes, plerumque fibrosæ, sive ex filamentis compositæ, ortæ vel e *cerebro*, aut potius *medulla* eius *oblongata* in cranio; vel e *medulla* in spina, atque ab his ad omnes corporis partes extensæ. (70*)

Dividi solent in *Nervos cerebri*, & in *Nervos medullæ spinalis*.

Nervorum cerebri *novem* tantum numeramus paria: §. 272)

I, OLFACTORIVM, per os cribrosum membranam narium adiens Conf. quæ in fine (§. 287.) de hoc pari dicta sunt.

II, OPTICVM, tunicam retinam oculi efformans.

III, OCULORVM MOTORIVM, prope orbitam in sex ramos divisum est, quorum 1. in homine abit ad elevatorem palpebræ, 2. ad elevatorem oculi, 3. ad depressorem, 4. ad adducentem, 5. ad obliquum inferiorem, 6. in oculi tunicas. In bestiis vero alio modo distribuitur.

Trochleare IV, PATHETICVM, *Willisio* dictum, *Eustachio* iam notum, valde tenue, musculum oculi trochlearem adit.

Trigeminum V, GUSTATORIVM, perquam magnum, in cranio, mox sub dura matre, in tres insignes ramos dividitur: quorum

1, & superior, *Ophthalmicus* dicitur: variis oculi partibus, palpebris, musculis frontis & nasi, tegumentisque faciei prospicit.

2, *Maxillaris superior* dici potest, quia (postquam per foramen rotundum cranio egressus) per omnes *maxilla superioris partes, labra, nasum, palatum, uvulam, gingivas, & dentes* distribuitur. Attamen ramulum quoque ad aurem reflectit: qui ramulo septimi paris iunctus, *chordam tympani* constituit. Præterea surculum unum aut duos adhuc in cranio emitit; qui cum ramulo paris sexti principium quandoque *Nervi intercostalis* constituunt.

3, *Maxillaris inferior* vocari potest, quia (egressus per foramen ovale cranii) maxillæ inferioris partibus, dentibus, & imprimis etiam linguæ, prospicit: unde totum par *Gustatorii* nomen accepit.

VI, ABDUCENS,

VI, ABDUCENS, ramulum emittit, pro *Nervi intercostalis* (V, 2) constitutione: tota vero reliqua pars potissimum ad musculum oculi abducentem abit.

Intercostale autem ex ramulis duorum præcedentium, vel ex solo sexto, ortum, per canalem carotidis internæ cranio exit, & iuxta par VIII. per collum, hinc iuxta spinam dorsi per thoracem & abdomen, usque ad pelvim descendit, ubique ex spina ramulos accipiens, variosque plexus, situ variantes, & ganglia a) constituens, ramos dat fere omnibus in collo, thorace & abdomine contentis partibus.

VII, AUDITORIVM: duobus oritur truncis, quorum alter, portio dura; alter, portio mollis audit. Hæc foramen ossis petrosi intrat, ac per varia foraminula labyrinthum adit, (§. 69.) per omnes eius partes expanditur, & primariam organi auditus partem constituit. Portio vero dura, Aquæ-ductum Fallopii transiens, reflectit sæpe ramulum, aut plures, ex anteriori facie processus petrosi in cranii caveam, qui sub dura menynge ad receptacula &c. abeunt b); alium vero intus pro chorda tympani cum ramo quinti paris constituenda, aliosque minores ad musculos, reliquasque tympani partes. Reliqua pars ad aurem externam, pericranium, musculos ossis hyoidis, labrorum, palpebras & parotides abit.

VIII, VAGVM (una cum spinali accessorio *Willisii*) iuxta sinus laterales duræ matris egrediens, descendendo per collum & thoracem, (oesophago adhærens) ad abdomen, ramos impendit laryngi, pharyngi, linguæ, c) cordi pulmonari, & præcipue ventriculo. Nervos quoque e suprema thoracis parte reflectit ad laryngem, qui inde *Recurrentes* dicuntur. Ceterum tam in collo, thorace, quam abdomine, variis plexibus implicatur linguæ, cervicalibus & intercostali (VI).

IX, LINGVALE, ad linguam abit, & lingue motorium vulgo; a quibusdam vero potius *Gustatorium*, habetur. (§. 285.)

Illud vero par, quod cum *Williso* vulgo pro decimo cerebri numeratur, varias ob rationes, rectius pro primo colli habendum esse puto. (71*)

L 2

300 NER-

a) de horum fabrica & usu musculari *Morgagn.* Adv. II. 71. & V. 101.

b) idem *Advers.* VI. p. 34. c) *Lancisius* de corde Tab. VI. fig. 1.

300. NERVI SPINALIS MEDULLAE dicuntur, qui ex medulla, quæ in spina est, oriuntur. (Conf. §. 273.) Horum *triginta duo* numeramus paria: nimirum

CERVICIS vel COLLI, paria octo: a quibus innumeri ramuli per musculos capitis, colli, scapulæ & humeri distribuuntur. Speciatim vero a pari tertio ramus quidam *ad aurem* ascendit. Insimul a pari tertio, quarto & quinto ut plurimum oritur *Nervus diaphragmaticus*, per collum & thoracem (ubi pericardio adhæret) ad diaphragma descendens: ex quo ramulos ad venæ cavæ inferiorem truncum emittit. a) Par sextum, septimum, octavum, & primum par *dorsalium*, anastomosibus iuncta, *nervos brachiales* sex robustos componunt, prospicientes scapulis, brachiis, manibus & digitis.

Huc, tanquam nonum nervorum colli par, referendus *Nervus spinalis vel accessorius Willisii*: qui circa par tertium vel quartum colli e spinalis medullæ parte posteriori b) ortus, per foramen magnum occipitis in cranium ascendit; deinde *pari vago* iunctus, & per idem foramen cranio egressus, recedit rursus a pari vago, & reflectitur ad *musculum* scapulæ *cucullarem* sive *trapezium*. b)

DORSI, duodecim sunt paria: hæc, præter ramum, quem nervis brachialibus dant, iuxta tractum costarum, in earum sulco, excurrunt, ac pleuræ, musculis intercostalibus, pectoralibus, & abdominis, mammis, aliisque thoracem ambientibus partibus ramos largiuntur.

LUMBORVM,

a) vid. Lancisi. de corde Tab. I. b) hoc par non a prioribus, sed a posterioribus, neque infra quintam coniugationem oriri notavit Santorinus, contra Ridleyum, observ. anat. p. 68. c) optime a Duverneo delineatur, Tract. de Auditus organo Tab. XI. fig. I. T.

LUMBORVM, ^(interdum sex) quinque paria: non solum per lumbos, peritonæum, tegumenta & musculos abdominis distribuuntur; sed præterea etiam eorum

par primum utrinque sæpe furculum *diaphragmati* largitur.

par secundum vero, cum ramis *paris primi, tertii & quarti* inosculatum, *Nervum Cruralem* constituit, per anteriorem femoris partem distributum. Sic & ex *pari secundo, tertio & quarto* ramus componitur, qui per foramen magnum ossis pubis transit ad *scrotum, testes, partesque vicinas.*

par quartum & quintum, cum primo, secundo, tertio, & quarto ossis sacri componunt *Nervum ischiaticum, sive cruralem posteriorem*, totius corporis maximum. Hic inter musculos glutæos pelvi egreditur, atque in posteriori femoris parte, inter duo capitula inferiora femoris, descendens, per tibiam & totum pedem, ad digitos usque, distribuitur. Antequam vero e pelvi exit, ramulos impertit *vesicæ, intestino recto, partibus genitalibus, musculisque vicinis.*

^(interdum sex) OSSIS SACRI, quinque ut plurimum paria, per foramina huius ossis anteriora, egrediuntur: quorum superiora, ut dictum modo est, *Nervum ischiaticum* constituunt; quod vero reliquum est, partibus in pelvi sitis, intestino recto, vesicæ, partibus genitalibus, aliisque vicinis impenditur. Per foramina vero posteriora huius ossis, etsi satis magna, nullus notabilis nervus, ut multi male perhibent, transire observatur.

Ceterum de nervorum subtiliori distributione, evolvi meretur *Willisus* de Cerebro & Nervis; atque *Vieussenii* Neurographia, figuris maximis & splendidis illustrata.

301. STRUCTURA sive FABRICA NERVORVM, in nervis maioribus, multisque minoribus, præter vasa sanguifera, & membranas, quibus cinguntur, conspicitur *fibrosa*, ex quamplurimis *fibris*, & quasi *fasciculo filamentorum* cylindricorum, albicantiumque, composita: quæ quidem filamenta solida apparent, & nulla in iis cavitas facile conspicitur, a) multo minus liquidum in eis observatur. Interea tamen *filamenta nervorum esse cava*, & liquidum, quod SPIRITVS vulgo vel *liquidum nerveum* vocant Medici, in eis contineri, eaque propterea non fibras solidas, sed *vera esse vascula*, inter alias sequentibus persuademur rationibus:

1. Quia e cerebro & spinali medulla, uti *ductus excretorius* alii ex aliis visceribus & glandulis, ad extrema scilicet arteriolarum corticalis cerebri substantiæ, oriuntur.
2. Quia ingens copia sanguinis subtilissimi, quæ per quatuor insignes arterias ad cerebrum continuo deferretur, comparatione facta cum hepate, ab exigua arteria nutrito, pro sola cerebri nutritione non requireretur; nisi *secretio*, & quidem larga, ex hoc sanguine hic fieret.
3. Quia a primo ortu in utero, ad perfectam usque corporis magnitudinem, crescunt, elongantur & ad extremum usque vitæ nutriuntur: quod vix recte explicari posse puto, nisi liquidum subtilissimum in nervis admittatur, quod eos extendat.
4. Quia *nervo resecto*, SENSUS, MOTVS, imo & NVTRITIO illius partis, cui inferebatur, cessant: certo indicio, influxum alicuius liquidi, quod alias ad hæc præstanda affluebat, iam sublatum esse.

5. Liga-

a) *Leeuwenhœck* tamen se eas sæpius observasse affirmat Epist. phys. XXXII.

5. *Ligatis nervis*, idem contingit, & speciatim *ligatis phrenicis*, motus diaphragmatis cessat. Pressis vero deinde his nervis infra ligaturam versus diaphragma, motus aliquis in diaphragmate redit: quod perspicue indicat, motum diaphragmatis a fluido, in his nervis contento, oriri & instaurari.
6. *Somni & vigiliarum natura* sine spiritibus aut fluido nerveo intelligi recte nequit, & nemo eam adhuc sine his clare exposuit.
7. Cur a *nimia venere*, præsertim in debilioribus, aut minus robustis, tanta sæpe sequatur *debilitas*, sine spiritibus explicari aut concipi non potest.
8. Neque *debilitas a studiis nimis* vel in multis morbis, & præsertim subitanea illa *virium prostratio in febribus malignis*, ab ullo sine spiritibus hucusque bene exposita est.
9. *Ex incremento & accretione fructuum*, verbi gratia, ceraforum &c. in quorum pedunculis fibræ sine cavitatibus conspiciuntur, & tamen succum sive fluidum longe crassius, quam nerveum esse ponitur, quod non solum fructum, sed durissimum nucleum efficit, per cava inconspicua pedunculorum transire, incrementum & perfectio fructuum, tanquam manifestus & non denegandus effectus, quam evidentissime docent. Quare igitur tenuissimum fluidum in nervis non concedant multi, rationem idoneam non vidi. Præterea
10. *Spiritus qui negant, nullum, vel saltem nullum perspicuum, usum nervis dare possunt*. Si enim dicunt, animam contractione nervorum agere, motusque produ-

producere : primo contractio neque percipitur in nervo, neque demonstrari potest. Deinde phænomenon ligati nervi (N. 5.) explicare nequeunt ; quamvis enim nervus filo stringatur, ligatura hæc actionem eius impedire non valeret, eodem prorsus modo, quo vis trahendi funi non adimitur, licet filo constrictus sit. a)

302. VSVS igitur NERVORVM mea sententia est, *spiritus*, sive *liquidum subtilissimum*, in cerebro & spinali medulla secretum, fovere, ac *pro sensu, motu & nutritione*, ad omnes corporis partes ; imo subtilissimis suis fibrillis, ad omnia partium puncta, deferre.

DE

a) Conferri hic meretur totum caput de Cerebro ex *Bœrhu*, Instit. Med. *Morgagni* Adversar. anat. II, p. 70. 72. & VI, p. 29. 30. itemque *Burggrav.* de Spirit. Existent. &c. quia hodie tam multi sunt, qui hos, quoniam eos & cava nervorum videre non possunt, aliasque leves ob causas, negant : imo sunt, quos nominare hic nolo, qui in illos, qui spiritus admittunt, scommatibus & conviciis invehuntur. Haud enim subtiliter satis de subtilissimo hoc fluido iudicare videntur, qui illud tam crassum aut spissum fingunt, quasi in oculos incurre debeat ; cum potius tam subtile concipiendum, sicut haud inepte *Schelhammerus* noster iudicat, (*Anal. anat. diss. XIII. 46.*) ut instar lucis velocissime se diffundat, quod profecto non oculis, sed ex effectibus & phænomenis, qualia nonnulla adduximus, ope iudicii sive mentis oculis cognoscendum ; quemadmodum cava vasorum & liquidum tenuissimum in insectis minimis, acaris, aliisque centies millies his minoribus, (conf. *Hist. Acad. Reg. A. 1718.*) non nisi mentis oculis cognoscuntur. Ita *aerem, animam*, & multa alia non videmus, quæ tamen ex effectibus, quemadmodum spiritus animales, esse & existere intelligimus.

DE MYOLOGIA.

303. MYOLOGIA est doctrina de *musculis*, *myologia* quid. docens eorum fabricam, originem, insertionem seu finem, situm, actionem & usum.

304. MUSCULVS, est instrumentum motus, *musculus* quid. sive pars corporis, motui præsertim voluntario perficiendo dicata: constans potissimum ex fibris carneis & tendineis: quibus omnis generis vasa, arteriæ, venæ, nervi & lymphatica accedunt: quæ partes omnes comuni membrana involvuntur.

305. Dividitur in corpus, & duas extremitates: *eius divisio.* corpus etiam *venter*, & *extremitates*; præcipue albicantes, quoque *tendines* vocantur. Extremitas, ubi oritur, *caput*, principium, origo, sive etiam *punctum fixum* appellatur; finis vero, *cauda*, *punctum mobile*, & sæpissime *tendo* dicitur: qui, si membranaceus & latus, *aponevrosis* audit.

306. Actio musculi, consistit proprie in contractione ventris, quocunque modo hoc fiat, quæ eius extrema ad se invicem accedunt, & sic partem, cui finis musculi inseritur, quasi chorda traheretur, movent. *Schelhamerus a)* contractionem hanc fieri existimat corrugatione fibrarum, sicut lumbricos se corrugare sive contrahere videmus. *Morgagnus b)* ad actionem musculi intelligendam multum facere iudicat *experimentum Wallisii*: quo probatur, minimam vim aeris per tenuem cylindrum in vesicam impulsæ, lateribus eius distentis, ac longitudine contractæ, pondus plerumque librarum 60 vel 70. attollere & sustinere posse. Alii hydrostaticis experimentis demon-

L 5

strant,

a) Analect. anatom. Dissert. VII. b) Adversar. V. p. 112.